

OKUL BAZLI BÜTÇELEME KILAVUZUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ

Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI

Ege Üniversitesi-Türkiye

ORCID:0000-0001-9552-9094

Şevket Güven EKEN

Ege Üniversitesi-Türkiye

ORCID: 0009-0005-4538-8912

ÖZET

Eğitim örgütlerinden biri de okuldur. Okul örgütünün önemli bir parçası da okul yönetimidir. Okul yönetimi, okulu belirlenen amaçlara ulaştırmak için bütçeye ihtiyaç duyar. Bütçe bir kuruluşun amacına ulaşabilmek yolunda yapıp ettiklerinin maddi giderleri olarak tanımlanabilir. Yılın başında diğer kurum ve kuruluşlarında dikkate alındığı bir eksende her kuruluş kendi bütçesini tasarlar. Okul bütçesi, bütün bir yıl içinde tahmin edilen gelir ve giderlerin yazıldığı bir belge ve maddi kaynakların sağlanmasına ilişkin bir tasarıdır. Daha önceleri ortaöğretim okullarında olan okul bazlı bütçe uygulaması anaokulu, ilkokul ve ortaokullar için de uygulanmaya başlanmıştır. Bu araştırmanın amacı bu uygulamanın gidişatını, okul yöneticilerinin görüşleri temelinde, anlamaya çalışmaktır. Araştırmada, okul müdürlerinin okul bazlı bütçeleme ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla nitel araştırma deseninde görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Buna göre anaokulu, ilkokul ve ortaokul müdürleri ile yarı yapılandırılmış bir görüşme formu eşliğinde görüşülmüştür. Araştırmanın sonuçları okul bazlı bütçe uygulamasının; bütçe miktarının yetersizliği, harcamaların en fazla tüketim kalemine gitmesi, okul yöneticilerinin bütçe yönetme eğitimi almaması, bina ve donatıma harcama olanağı sağlanmaması vb. gibi sorunlar içinde olduğunu göstermiştir. Bu sorunların aşılabilmesi için bütçe harcama kaleminde esneklik, yönetici eğitimi, bütçe miktarında öğrenci sayısı ölçütü ve gelir kaynaklarını çoğaltma gibi önerilerde bulunulabilir.

Anahtar Kelimeler:*Okul yönetimi, Okul müdürleri, Okul bütçesi, Okul bazlı bütçe*

GİRİŞ

İnsanoğlunu doğduğundaki acizliğine rağmen başarılı kılan en önemli özelliği işbirliği yapmasıdır. Bu gerçeklik insanların ortaya çıktığı ilk dönemlerden bu yana içinde bulunduğumuz bilgi çağı da dahil olmak üzere değişmemiştir. Dolayısıyla beraberlik, topluluk veya toplum olgusu insanlar var olduğundan bu yana süreklilik arz eden bir özelliğe sahiptir. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğüne göre toplum, “Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü.” olarak tanımlanmaktadır. Rousseau (2012), toplum sözleşmesi eserinde devletlerin dolayısıyla toplumların bireylerin bir takım haklarından feragat ederek ortak bir çıkar, amaç, ülkü adı ne

Önerilen Atıf:

Toprakçı, E. ve Eken, Ş. G. (2023) Okul bazlı bütçeleme kılavuzunun uygulanmasına ilişkin yönetici görüşleri, Cumhuriyet 8. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Nisan 23, 2023 – Ankara Proceedings Book, Issued: 15.05.2023 ISBN: 978-625-6393-56-1. Tam Metin: ss. 437-451. Kongre kitabı erişim: https://www.cumhuriyetkongresi.org/_files/ugd/797a84_580cc1d5c21048249310b924728cd013.pdf

olursa olsun oluşturdıkları bir oluşum olduğundan bahseder. Toplumu bir makine olarak düşünülürse bu makinenin doğru, etkin, hatasız ve amacına uygun bir şekilde çalışabilmesi parçalar arasında bir uyum olması gerekir. Söz konusu parçalar toplumun üyelerinin bireysel ve toplumsal gereksinimlerinin karşılanması amacıyla oluşturulan kurumları ifade etmektedir (Toprakçı, 2017). Toplumu oluşturan bu parçalardan biri de eğitimidir.

Eğitim, çocuğun bireysel özellikleri ve eldeki ortam, koşul ve olanaklar göz önünde bulundurularak başta kendisi, sonra içinde bulunduğu toplum ve en sonunda evrensel yapının etkin bir üyesi haline getirilmesi sürecidir (Toprakçı, 2013).Eğitimin bu amaçlara ulaşabilmesi örgütlemeyi gerektirir. Eğitim örgütü, toplumun eğitimsel amaçlarını gerçekleştirmek için kurduğu, insan ve teknolojiye dayanarak oluşan yapıdır (Toprakçı, 2013).Örgütlenme, kapsamında doğal bir olgu olarak eğitim yönetimini barındırır. Amaçlara etkin yönelim eğitim yönetimi biliminin yararlanılmasını mecburi kılmaktadır. Toprakçı (2013) eğitim yönetimini “Toplumsal eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünün amaçlarına uygun olarak çalıştırmak, geliştirmek ve yaşatmak sürecidir.” şeklinde tanımlamaktadır. Farklı tür ve sayıda eğitim örgütünden (halk eğitim merkezleri, milli eğitim müdürlükleri vb.) söz etmek mümkündür.

Eğitim örgütlerinden biri de okuldur. Okul örgütünün önemli bir parçası da okul yönetimidir. Okul yönetimi, eğitim yönetiminin önemli bir alanıdır. Okul yönetimi, okulu belirlenen amaçlara ulaştırmak için insan kaynakları (öğrenci, öğretmen ve diğer personeller) ve maddi kaynakları (okul binası, araç ve gereçler) bir araya getirip etkili kullanarak önceden belirlenmiş politikaları ve amaçları gerçekleştirmek üzere işe koşturur (Toprakçı, 2013). Özer, Demirtaş ve Ateş (2015), okulların bireylere toplumun kültürel birikimlerinin aktarıldığı, bireyin sosyalleştiği ve bir ülkenin geleceğinin inşa edildiği yapılar olduğunu ifade etmektedir. Modern anlayışa göre şartlar değiştikçe okulun görev ve işlevlerinin de değişmesi ve gelişmesi gerekmektedir. Balkar, Öztuzcu-Küçükbere ve Akşab (2019), okul gelişiminin sağlanmasında, okul içi süreçlerinin yanında okul süreçlerini etkileyen sistemsel politikaların da geliştirilmesine çaba gösterilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Bunun yanında Özer ve diğerleri (2015), eğitimsel amaçlara ulaşmaya çalışırken; fiziksel ortam, öğrenci ve personel ihtiyaçlarından kaynaklanan pek çok gereksinimin giderilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bunun bir sonucu olarak okullardaki birçok şeyin gerçekleştirilebilmesi için bütçeye ihtiyaç vardır.

Bütçe bir kuruluşun amacına ulaşabilmek yolunda yapıp ettiklerinin maddi giderleri olarak tanımlanabilir. Yılın başında diğer kurum ve kuruluşlarında dikkate alındığı bir eksenle her kuruluş kendi bütçesini tasarlar. Okul bütçesi, bütün bir yıl içinde tahmin edilen gelir ve giderlerin yazıldığı bir belge ve maddî kaynakların sağlanmasına ilişkin bir tasarıdır(Taymaz, 1997).Adem (1993 akt.Akın, 2009), bütçenin belirlenen amaçlara ulaşmayı kolaylaştırıcı, gerçekçi kaynaklara dayanan, yapılacak etkinlikleri ayrıntılı bir plan-program çerçevesinde gösterebilen bir nitelikte olması gerektiğini ifade etmektedir.(Tonbul, 2016), Türkiye’de genel olarak eğitim bütçesini yasal belgeleri temelinde: Konsolide bütçeden ayrılan kaynaklar, 4306 sayılı Yasa nedeniyle ilk ve orta öğretime verilen eğitime katkı payı, 2547 sayılı Yasa nedeniyle yükseköğretime verilen öğrenci katkı payı, 3308 sayılı Yasa nedeniyle Çıraklık ve Mesleki-Teknik Eğitimi Geliştirme Ve Yaygınlaştırma Fonundan ayrılan kaynaklar, döner sermaye işletmelerinden sağlanan gelirler, dernek gelirleri, İl özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar, halk katkıları-bağışlar; Başka ülke ve kuruluşlarından sağlanan krediler, burslar ve bağışlar; Vakıf ve fonların sağladığı maddi destekler şeklinde ifade etmektedir. Daha özeldeliklerin bütçe kaynakları ise söz konusu kaynakların merkezin (MEB) yerele (MEM kanalıyla herhangi bir okula) aktardıkları ile yereldeki

bağışları kapsamaktadır. Merkezin okullara bütçe göndermesi uygulaması daha çok ortaöğretim için söz konusu iken uzun bir zaman eskiden ilköğretim şimdi ise ilköğretim ve ortaokullar bundan mahrum kalmışlardır.

Araştırmanın konusu olan okul (anaokulu, ilköğretim ve ortaokullar için) bazlı bütçe uygulamasına ilişkin ilk adım, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2015-2019 yılı Stratejik Plan'ın 107. Maddesinde yer alan “Taşra teşkilatı ile okul ve kurumlara yetki, görev ve sorumluluk devri yapılarak verimlilikleri artırılacak ve ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde okul bazlı bütçeleme sistemine geçilecektir.” şeklindeki hedefle atılmıştır. Bu hedef doğrultusunda Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nce anaokulu, ilköğretim ve ortaokulda pilot olarak uygulamalara başlanacağı ifade edilmiştir. Daha sonra Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 18.01.2016 tarihli ve Okul Bazlı Bütçeleme başlığı ile yayınlanan yazıyla bu konu ile ilgili olarak “Benzer şekilde okul bazlı bütçelemeye geçişin ilk aşaması olarak, her okul için hesaplanan 03-2 harcama kalemindeki (elektrik, su, yakacak, kırtasiye temizlik malzemesi alımı vb.) ödenekler de MEBBİS sistemindeki ‘Temel Eğitim Ödenek İşlemleri’ başlığı altında okul bazlı olarak hesaplanmış ve gönderilmiştir.” ifadelerine yer vererek pilot uygulamayı başlatmıştır (MEB, 2016). 2017 yılında yayınlanan okul bazlı bütçe kılavuzu ile de uygulamanın sistem üzerinden nasıl yapılacağı, amacı, harcama kalemleri, yetki ve sorumluluklar ve üst belgelere atıf yapılarak yayımlanmıştır (MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2017). Türkiye eksenli uygulamanın ise Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in 01.09.2022 tarihli Anadolu Ajansı (2022) röportajındaki “Yine bütçeleri ilk kez okul bazlı olarak gönderdik” ifadesinden 2022 yılında başladığı anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın çalışma konusu da tam olarak bu uygulamanın nasıl işlediğini yöneticilerin görüşleri üzerinden ortaya koymaktır.

Okul bazlı bütçe ile ilgili alanyazın incelendiğinde: doğrudan okul bazlı bütçeleme ve kılavuzu ile ilgili olmasa da okul bütçesi ve finansmanı ile ilgili çalışmalar (Sözen ve Özil, 2021; Yolcu, 2022; Ağalday ve Gül, 2022; Esen & Polat, 2022; Menteşe, Üstün ve Gökdelen, 2012) olduğu gibi okul bütçesini yönetimin bir sorunu olarak tespitleyen çalışmalar da (Karip ve Aslan, 2014; Arslanargun ve Tuncay, 2022; Avcı, 2021; Arslanargun ve Bozkurt, 2019; Menduhoğlu ve Meriç, 2012; Çinkır, 2010; Keser ve Gedikoğlu, 2008; Giren ve Öztürk, 2020; Can, 2022; Usta ve Özmuş, 2017; Demirtaş & Özer, 2014; Avcı, 2022; Can ve Serençelik, 2017; Demirtaş & Küçük, 2014; Can & Kılıç, 2021; Duman, 2021; Ünal ve Üreyen, 2019) vardır. Diğer yandan araştırmanın yoğunlaştığı okul türleri ile ilgili olarak pilot uygulama esnasında doğrudan bu araştırmanın konusu ile ilgili çalışmalar da (Akşar ve Hoşgörür, 2014; Karakütük vd., 2019; Balkar vd., 2019) mevcuttur.

Yukarıda belirtilenlerden anlaşılabileceği üzere devlet eğitim kurumlarının yönetiminde bütçe önemli sorunlardan biridir. Okul da bir eğitim kurumu olarak benzer sorunu yaşamaktadır. Söz konusu sorunla ilgili birkaç çalışmaya yukarıda yer verilmiş olmakla birlikte alanyazında 2022 tarihi itibarıyla tüm ülke genelinde başlayan okul öncesi, ilköğretim ve ortaokullara doğrudan kendi adlarına okul bazlı bütçe doğrultusunda kaynak aktarılmasından sonra yapılmış bir çalışma yoktur. Okullardaki bütçenin kullanımının okulun ve eğitimin niteliği etkilediği düşünüldüğünde okulun bütçe yönetimi önemlidir. Bu temelde söz konusu uygulama ile ilgili okul yöneticilerinin görüşleri, bütçeyi nasıl yönettikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileriyle ilgili olarak ipuçları verebilir. Böylelikle, konunun yapılacak çeşitli düzeylerdeki diğer bilimsel çalışmaları tetiklemesiyle alanyazına ve ilgili politika yapımcılarla uygulama içindekilere (müdür, yönetici vb.) yol göstermesi açısından önemli olarak görülebilir. Bu önemin gereğini yerine getirmek amacıyla

okul yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak MEB'e bağlı okullarda (anaokul, ilkokul, ortaokul) ilk defa uygulanan okul bazlı bütçe uygulamasına ilişkin görüşlerinin betimlenmesidir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul müdürlerinin görüşlerine göre, okul bazlı bütçeleme kılavuzu ölçütünde;
1. Okulunuzun OBB doğrultusunda bütçe miktarı ne kadardır?
 2. Bütçenin kullanımında en büyük payı hangi harcama kalemleri almaktadır?
 3. Bütçe tahsisinde eksik harcama kalemleri nelerdir?
 4. Bütçenin kullanılmasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
 5. Bütçedağıtımmiktarı ölçütleri neler olmalıdır?
 6. Bütçenin amacına hizmet edebilirliği artırmak için neler yapılabilir?
 7. Okul bazlı bütçelemenin güçlü yanları nelerdir?
 8. Okullarda bütçe kaynaklarının çeşitliliğini arttırmak için neler yapılabilir?

YÖNTEM

Bu araştırmada, okul müdürlerinin okul bazlı bütçeleme ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla nitel araştırma deseninde görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemiyle daha çok bireysel algı, anlatı ve tecrübelerin esas alınması söz konusudur (Creswell, 2007). Okul bazlı bütçeleme deneyimleyen okul yöneticileriyle derinlemesine görüşmeler yapılarak durum incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır. Bu örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım & Şimşek, 2021 s.121). Kolay ulaşılabilir özelliği katılımcıların araştırmacılar Erdal Toprakçı'nın aynı zamanda okul müdürü olan öğrencileri olmasıdır. Öte yandan gönüllülük esasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın etik ve gizliliğinin sağlanması için katılımcıların isimleri kullanılmamıştır. Katılımcı öğrenciler; Y1, Y2, Y3..... Y10 kodları ile isimlendirilmiştir. Çalışmanın katılımcıları, 4'ü kadın 8'i erkek olmak üzere toplam 12 (anaokulu, ilkokul ve ortaokul) yöneticiden oluşmaktadır. Katılımcı yöneticilerin 8'i müdür iken 4'ü müdür yardımcısıdır. Araştırmada kullanılmak üzere veri toplama aracı olarak araştırmanın problemi ile ilgili yasal metinden ve alanyazından yararlanarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Form, araştırma problemlerinin soruya dönüştürülmesiyle oluşturulmuş ve 3 okul yöneticisi müdürle alandan 2 akademisyenin görüşüne başvurularak son hali verilmiştir. Görüşme formu kapsamın sondaları da barındıran 8 sorudan oluşmuştur.

Nitel desenli çalışmaların geçerliliği ve güvenilirliği ile ilgili temel kavramlar inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliktir. Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için elde edilen verilerin araştırmacılar tarafından kontrol edilmesine, bulguların açık olarak ifade edilmesine ve tutarlılığa dikkat edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde objektif ve tarafsız davranılmış, veriler ayrıntılı olarak betimlenmiş ve katılımcıların doğrudan görüşlerine de yer verilerek aktarılabilir olunmaya özen gösterilmiştir. Öte yandan görüşme kayıtları katılımcılara teyit ettirilmiştir (Creswell, 2007; Çepni, 2011). Araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz yardımıyla çözümlenmiştir. Özellikle OBB kılavuzu kapsamı ve okul yöneticilerinin bütçe ile ilgili olası düşünceleri soruları belirlemiş ve buna göre de okul yöneticilerinin aynı sorulara ilişkin görüşleri görüşülenlerden elde edildiği şekliyle öze dokumaksızın aktarılmıştır.

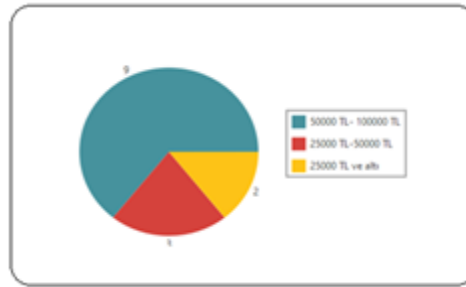
Veri çözümlemesi yapılmadan önce araştırmanın amacı dışındaki veriler, veri setinden çıkarılmıştır. Son hali verilen veriler kod ve temalara dönüştürülmüştür. Araştırmacılar ve üçüncü bir uzman yapılmış analizleri birlikte değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmede ortak bir görüşe varılmaya çalışılmış ve uyumlamaya gidilmiştir. Buna göre uyuma değeri 0.84 olarak bulunmuştur. Literatüre göre (Miles ve Huberman, 1994) bu katsayının uygulama için yeterli olduğu söylenebilir. Her soruya verilen cevaplardan oluşturulan tema ve kodlar tabloya aktırılarak bulgular grafik, şekil vb. ye dönüştürülerek sunulmuş bu arada gerekli olan yerlerde doğrudan alıntılara da yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu başlık altında yer alan araştırmanın alt problemleri, görüşme formundaki sırasına göresorulmuş, okulyöneticilerinin verdiği cevaplar kodlama yoluyla biçimlendirilmiş ve grafik, şekil, tablo vb. olarak sunularak açıklanmaya çalışılmıştır. Bu çaba okul müdürlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

1. Okullara gönderilen bütçe miktarları:

Aşağıda verilen Görsel 1’de katılımcı okul yöneticilerinin OBB kılavuzu ölçütünde okullarına gönderilen bütçelerin miktarlarına yer verilmiştir.

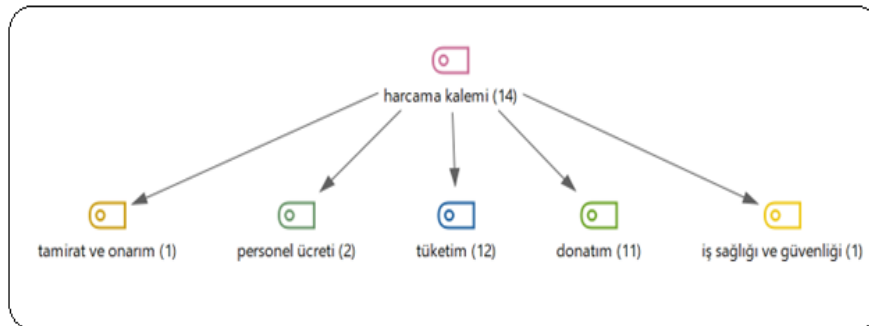

Görsel 1. Okullara gönderilen bütçe miktarları

Grafik 1’den de anlaşılacağı üzere okul bazlı bütçe doğrultusunda katılımcılar itibariyle okullara gönderilen bütçe en fazla 50000 TL-100000 TL arası iken (n=9); en az 25000 TL ve altı (n=1) şeklindedir.

2. Bütçenin kullanımında en büyük payı alan harcama kalemleri

Aşağıda verilen Görsel 2’de katılımcı okul yöneticilerinin OBB kılavuzu ölçütünde okullarına gönderilen bütçeyi harcarken en fazla harcamada bulundukları harcama kalemlerine (ihtiyaç türlerine) yer verilmiştir.

Görsel 2. Bütçe harcama kalemleri

Görsel 2’de de görülebileceği gibi harcama kalemlerinin yüksekten düşüğe doğru sıralanışı; tüketim (n=12), donatım (n=11),geçici personel ücreti (n=2), onarım (n=1) ile iş

sağlığı ve güvenliği (n=1) biçimindedir. Aşağıda bu kodları biçimleyen katılımcı görüşlerinden alıntılara örnekler verilmiştir:

En çok elektrik, su, doğalgaz, temizlik, kırtasiye giderleri yer almaktadır(Y1-Tüketim).

Çok büyük farklar olmasa da sırasıyla; temizlik ürünleri, kırtasiye ürünleri, güvenlik ürünleri bu payı bölüşmekte(Y2-Tüketim).

Okul bazlı bütçeleme kılavuzuna göre okullara gönderilen bütçede en büyük payı donatım(müzik aletleri ve spor malzemeleri) almaktadır(Y10-Donatım).

Geçici personel maaşları (Y9-Geçici personel ücreti).

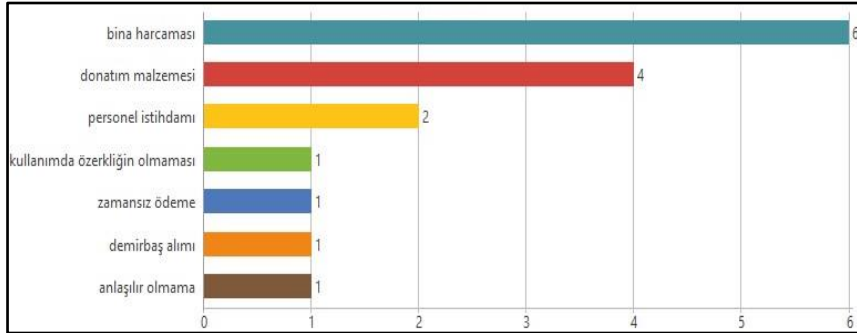
Tadilat işleri için gerekli hırdavat malzemeleri, inşaat malzemeleri (Y4-Tamirat ve onarım).

En büyük pay ise hiç şüphesiz İş Sağlığı ve Güvenliği kalemi oluşturmaktadır(Y3-iş sağlığı ve güvenliği).

Genel olarak alıntılardan da anlaşılabileceği üzere tüketim ile elektrik, su, doğalgaz, temizlik, kırtasiye,telefon,internet vb. kastedilirken;geçici personel ücreti ile okuldaki temizlik, güvenlik ve ücretli öğretmenler ; donatım ile kamera, müzik ve spor aletleri vb., onarım ile hırdavat ve inşaat son olarak da iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak da kapı ve kilit mekanizmaları,yangın ve alarm sistemleri kastedilmektedir. Harcama kalemlerindeki önceliklerin içeriği okulların genel giderler bakımından ne kadar yoksun durumda olduğunu gösterebilir.

3. Bütçe tahsisinde eksik harcama kalemleri

Aşağıda verilen Şekil 3’de katılımcı okul yöneticilerinin OBB kılavuzu ölçütünde okulda ihtiyaç olup da okulları gönderilen bütçenin tahsisinde eksiklik olan harcama kalemlerine yer verilmiştir.

Görsel 3. Bütçede eksik harcama kalemleri

Görsel 3’te de görülebileceği gibi OBB’nin eksik harcama kalemlerinin en fazladan en aza sıralanışı; “bina harcaması (n=6), donatım malzemesi (n=4), personel istihdamı (n=3), demirbaş alımı (n=1), bilgilendirme (n=1), zamansız ödeme (n=1) ve kullanımda özerkliğin olmaması (n=1)” şeklindedir. Aşağıda bu kodları biçimleyen alıntılara örnekler verilmiştir:

Eksik kaldığı yerler var. Okulun fiziki yapısıyla ilgili temel sorunlar (bina, derslikler vs) henüz bu bütçeyle çözülüyor(Y13-Bina Harcaması).

Ayrıca binanın fiziksel yapısı ile alakalı bir bütçeye hiç rastlamadım. Onarım talebi resmi yazışmalarla yapılabiliyor fakat daha küçük çaplı fiziksel işler için bütçe ayrılabilir diye düşünüyorum (Y11-Bina Harcaması).

Donatım (tamir-bakım-boya-badana) alanında bütçe istememize rağmen bu kalemlerden herhangi bir ödenek gönderilmemiştir (Y10-Donatım malzemesi).

Okul, kendi bütçesiyle temizlik elemanı çalıştırmak zorunda ve bu devletin gönderdiği kalemlerde yok(Y4-Personel İstihdamı).

10.000 okul projesi kapsamı dışında demirbaş alımı için ödenek yok. Burada eksiklik olduğu düşünülebilir (Y5-Demirbaş Alımı).

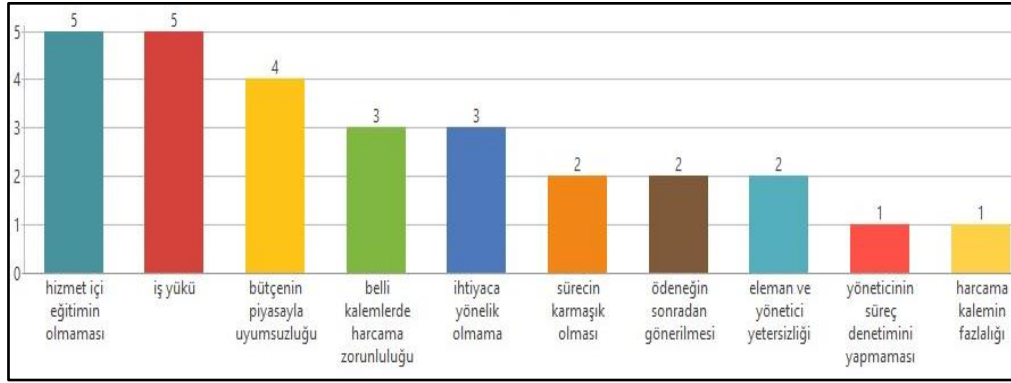
Okulların acil çözülmesi gereken küçük onarımlar vb ihtiyaçları için ödeneğin gelmemesi veya geç gelmesi(Y8-Zamansız Ödeme).

Okul bazlı bütçeleme kılavuzuna göre kalemlerde bir eksiklik tespit etmedik. Çünkü sistemin tam olarak nasıl çalıştığını tam olarak kavrayamadık(Y1-Anlaşılır Olmama).

İhtiyaç olmasa da bakanlık tarafından belirli bir harcama kaleminden harcanmaya zorlanması zayıf yönleri. Örneğin benim mavi bir kaleme ihtiyacım varken neden gidip çizgili defter almak zorunda kalıyorum? (Y2- kullanımda özerkliğin olmaması).

4. Bütçenin kullanılmasında karşılaşılan sorunlar

Aşağıda verilen Şekil 4'te katılımcı okul yöneticilerinin OBB kılavuzu ölçütünde okullarına gönderilen bütçeyi harcarken karşılaştıkları sorunlara yer verilmiştir.

Görsel 4. Bütçenin kullanılması sorunları

Görsel 4'te de görülebileceği üzere bütçenin kullanımı ile ilgili yaşanan sorunların fazladan en düşüğe doğru sıralanışı; "hizmet içi eğitimin olmaması (n=5),iş yükü (n=5), bütçenin piyasayla uyumsuzluğu (n=4), belli kalemlerde harcama zorunluluğu (n=3), ihtiyaca yönelik olmama (n=3), sürecin karmaşık olması (n=2), ödeneğin sonradan gönderilmesi (n=2), eleman ve yönetici yetersizliği (n=2), yöneticinin süreç denetimini yapmaması (n=1) ve harcama kalemi fazlalığı (n=1)"biçimindedir. Aşağıda bu kodları biçimleyen katılımcı görüşlerinden alıntılara örnekler verilmiştir:

Muhasebe konusu ile ilgili bilgi donanımımız yetersiz olup, gerekli eğitim de verilmemiştir. Sistemi öğrenmemiz oldukça meşakkatli olmuştur(Y11- hizmet içi eğitimin olmaması).

Gönderilen ödeneklerin piyasa fiyatları karşısında nispeten yetersiz kalması (Y8- bütçenin piyasayla uyumsuzluğu).

Belirli bir kalemden gönderilen ödenekleri harcarken sadece o kalemden harcama yapılabilmesi (Y13- belli kalemlerde harcama zorunluluğu).

Bir de gelen bütçe bizim ihtiyacımıza göre gelmeyebiliyor. (Y2- ihtiyaca yönelik olmama).

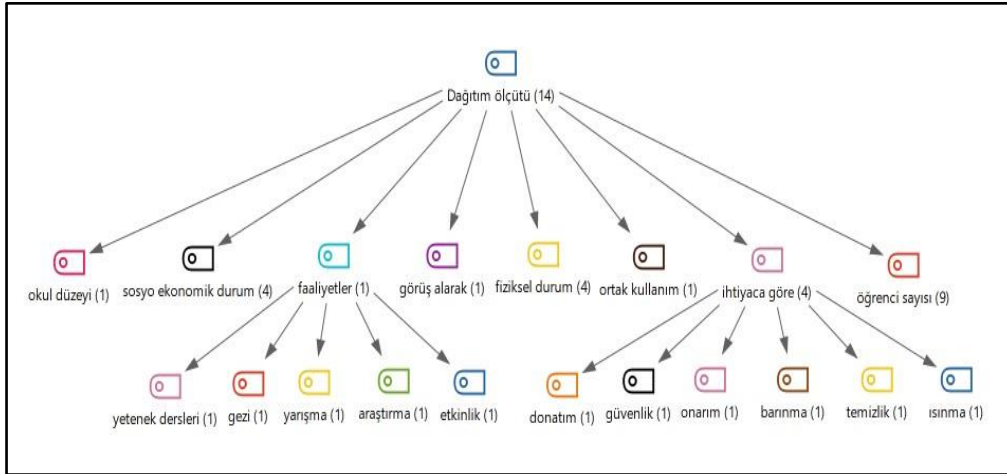
Satın almada önce malın teslim alınması ardından ödemenin yapılması şartı olduğundan bu şartı kabul etmeyen bazı tedarikçilerden mal ve hizmet alınamaması (Y8- ödeneğin sonradan gönderilmesi).

Okullarda memurun olmaması ve yönetici sayısının az olması bütçe kullanımını zorlaştırmakta(Y1- eleman ve yönetici yetersizliği).

İdarecilerin iş takibi yapmaması. Çalışanların bu takipsizlikten faydalanıp işi savsaklamaları(Y-4 yöneticinin süreç denetimini yapmaması).

5. Bütçedağıtım miktarı ölçütleri

Aşağıda verilen Görsel 5'te katılımcı okul yöneticilerinin OBB kılavuzu ölçütünde okullarına gönderilen bütçenin dağıtım miktarı ile ilgili ölçüt önerilerine yer verilmiştir.

Görsel 5. Dağıtım ölçütleri

Görsel 5'te de görülebileceği gibi OBB'nin dağıtım ölçütüne yönelik kodların yüksekten düşüğe doğru sıralanışı; öğrenci sayısı (n=9), fiziksel durum (n=4), sosyo ekonomik durum (n=4), ihtiyaca göre (n=3), faaliyetler(n=1), okul düzeyi (n=1) ve ortak kullanım (n=1) şeklindedir. Genel olarak öğrenci sayısının ölçüt alınması önerisinde bulunulduğu söylenebilir.

Okulların öğrenci sayısı bence önemli olmalı bütçe dağılımında(Y11-Öğrenci sayısı).

Bölgenin ekonomik düzeyi kıstas alınmalıdır. Diyelim biz merkezi okuluz ama diyelim sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okulların daha fazla ihtiyacı oluşabiliyor(Y9-Sosyo-Ekonomik Durum).

İki alan baz alınmalı... 2.si okulun büyüklüğü alanı (Y7-Fiziksel Durum).

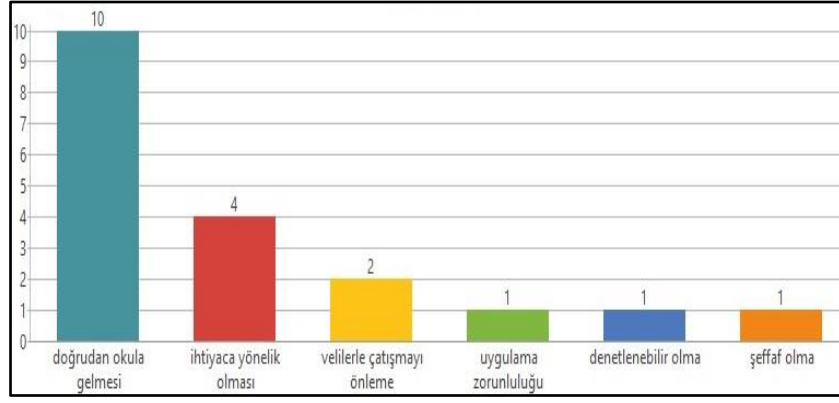
İhtiyaç önceliği olmalı. Önce temizlik, ısınma, barınma gibi temel ihtiyaçlar gelmeli. Örneğin kaloriferi yanmayan bir okulda para fotokopiye aktarılmamalı(Y4-İhtiyaca göre).

Her okulun farklı ihtiyaçları var. Kiminin küçük onarımlara, kiminin donatım kiminin güvenlik malzemesi alımına ihtiyacı var. Öncelik tabi ki onarımda olmalı, sonrasına güvenlik ve donatım olarak sıralayabiliriz (Y2-İhtiyaca Göre).

Okul yönetiminden ihtiyaç belirleme konusunda görüş alınmalı ve dağıtım bu kalemlere gönderilmelidir (Y10-Görüş Alarak).

6. Okul bazlı bütçelemenin güçlü yanları

Aşağıda verilen Görsel 6'da katılımcı okul yöneticilerinin okul bazlı bütçelemenin güçlü yanları ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Görsel 6.Bütçelemeningüçlü yanları

Görsel 6’da da görülebileceği gibi bütçenin güçlü yanına yönelik ifadelerin yüksek frekanslıdan düşüğe doğru sıralanışı; doğrudan okula gelmesi (n=10), ihtiyaca yönelik olması (n=4), velilerle çatışmayı önleme (n=2), şeffaf olma (n=1), denetlenebilir olma (n=1) ve uygulama zorunluluğu (n=1) biçimindedir. Aşağıda bu kodları biçimleyen alıntılara örnekler verilmiştir:

Şimdi direkt bizlere geliyor. Geçen yıl kalorifer kazanımız en soğuk aylarda bozuldu ve 1 hafta kalorifer yanmadı. İlçe Temmuz ayında bununla uğraştı. Bize hiçbir şekilde yardımcı olmadı ve kendi imkânlarımızla geçici olarak yaptırdık (Y3-Doğrudan Okula Gelmesi).

Güçlü yanı okulların ihtiyacı doğrultusunda bütçeden pay alarak ihtiyaçlarını karşılayabilme imkânı sağlaması (Y8-İhtiyaca Yönelik Olması).

Bütçeden pay ayrılıp ödeneklerin direkt olarak okullara gönderilmesi, denetlenebilir olması(Y10-Denetlenebilir Olma).

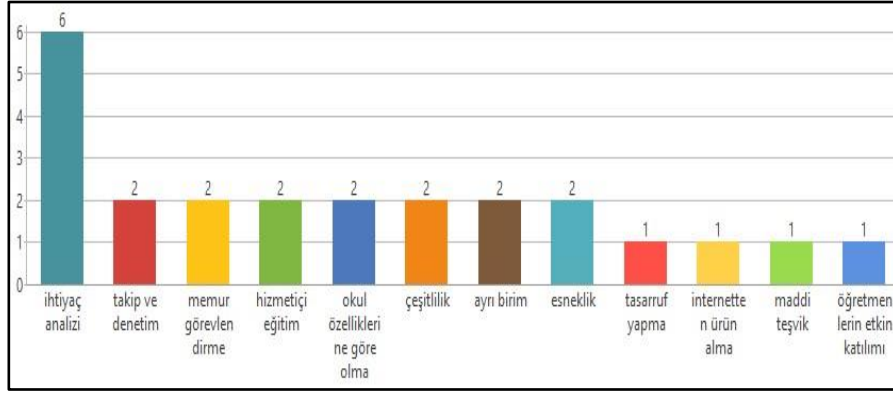
Herkesi ilgilendirmesi ve herkesin uygulamak zorunda olması (Y9-Uygulama Zorunluluğu).

Neler olduğunu ve miktarını bilmemiz (Y9-Şeffaf Olma)

7. OB Bütçelemenin amacına hizmet edebilirliğini artırmak için yapılması gerekenler

Aşağıda verilen Görsel 7’de katılımcı okul yöneticilerinin okul bazlı bütçelemenin amacına hizmet edebilirliğini artırmaya dair görüşlerine yer verilmiştir.

Görsel 7’de de görülebileceği gibi bütçenin etkili ve amacına hizmet edecek şekilde kullanımına yönelik çözüm önerileri kodlarının yüksekten düşüğe doğru sıralanışı; ihtiyaç analizi (n=6), ayrı birim (n=2), çeşitlilik (n=2), okul özelliklerine göre olma (n=2), hizmet içi eğitim (n=2), memur görevlendirme (n=2), esneklik (n=2), takip ve denetim (n=2), maddi teşvik (n=1), öğretmenlerin etkin katılımı (n=1), tasarruf yapma (n=1), internetten ürün alma (n=1) şeklindedir.

Görsel 7. Amaca hizmet edebilirliği artırma önerileri

Aşağıda bu kodları biçimleyen alıntılara örnekler verilmiştir:

Daha etkili bir şekilde olabilmesi için öncelikle bakanlık ihtiyaçlara yönelik olarak okullardan talep almalı. Talep doğrultusunda ödenek gönderilmeli. Form tarzı da olabilir. Okulun 1 yılda ihtiyacı olan temizlik, kırtasiye vb giderleri istemeli ona göre göndermeli (Y9-İhtiyaç Analizi)

Okulların ihtiyaçları için ayrı bir birim kurularak, ihtiyaçları çıkarılarak başka bir birim tarafından giderilmesi (Y6-Ayrı Birim).

Ödenğin birkaç kaleme yönelik olması daha iyi olur. O kalemde gelen ödenğe ait ihtiyacımız bulunamayabiliyor. Başka kalemde harcama yetkisinin olması da iyi olurdu (Y3-Çeşitlilik).

Bütçeyi kullanacak personelin yeterli düzeyde bilgi sahibi olması için nitelikli eğitimler düzenlenmeli (Y8-Hizmetçi Eğitim).

Her okulda bir kriter aramadan bir memur görevlendirilmesinin yapılması gerekmektedir (Y1-Memur Görevlendirme).

Fazlalığın bizim eksiklik duyduğumuz harcama kalemlerine aktarılabilmesi belki çözüm olabilir (Y2-Esneklik).

Ayrıca satın alma ve muayene komisyonunda görevli öğretmenlere çalışma süreçleri kapsamında ek ücret ödenmesi gerekmektedir. Çoğu öğretmen bu komisyonlara isteksiz olarak kabul etmektedir (Y1-Maddi Teşvik).

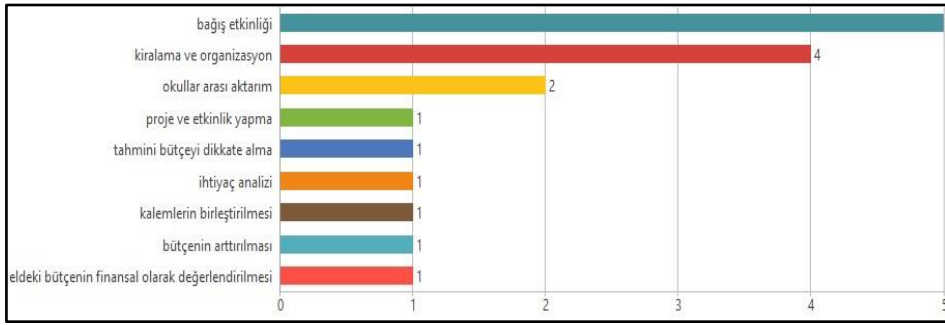
Kaynakların etkili ve verimli kullanılması ve faturaların daha düşük gelmesi için tasarruf tedbirlerinin etkin şekilde uygulanması (Y8-Tasarruf Yapma).

Üç teklif almak olayı ortadan kalkmalı. Alacağımız ürün internette daha uygun fiyata ama internette alamıyoruz (Y3-İnternette Ürün Alma).

8. Bütçe kaynakları çeşitliliğini arttırmak için öneriler

Aşağıda verilen Görsel 8’de katılımcı okul yöneticilerinin okul bazlı bütçelemenin haricinde okullarının bütçe kaynaklarını artırmak üzere yapılabilecekler dair görüşlerine yer verilmiştir.

Görsel 8’de de görülebileceği gibi bütçe kaynaklarının çeşitliliğini arttırmaya yönelik kodların yüksekten düşüğe doğru sıralanışı; Bağış etkinliği (n=5), kiralama ve organizasyon (n=4), okullar arası aktarım (n=2), ihtiyaç analizi (n=1), tahmini bütçeyi dikkate alma (n=1), proje ve etkinlik yapma (n=1), eldeki bütçenin finansal olarak değerlendirilmesi (n=1), bütçenin arttırılması (n=1) ve kalemlerin birleştirilmesi (n=1) şeklindedir.

Görsel 8. Bütçekaynaklarını arttırmaya yönelik görüşler

Aşağıda bu kodları biçimleyen alıntılara örnekler verilmiştir:

Bağış toplamak konusunda daha etkili çalışmalar yürütülebilir (Y4-Bağış Etkinliği).

Mevsimlik kiralamalar ve günlük kullanımlar yapabiliriz (Y9-Kiralama ve Organizasyon).

İhtiyaç analizi yapılması gerekmektedir (Y6-İhtiyaç Analizi).

Okulların her yıl TEFBİS üzerinden girdikleri tahmini bütçe girdileri dikkate alınmalı. Buradaki harcama kalemlerine göre çeşitliliği artırılmalı (Y7-Tahmini Bütçeyi Dikkate Alma).

Okulun eğitim amaçlı yapacağı projeler, yarışma ve etkinliklere kalem ayrılmalıdır (Y1-Proje Ve Etkinlik Yapma).

Okul aile birliği hesaplarındaki bakiyenin vadeli mevduat hesapları vb kazanç getirici bankacılık faaliyetlerinde kullanılabilmesinin yasal zemininin oluşturulması (Y8- Eldeki Bütçenin Finansal Olarak Değerlendirilmesi).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul bazlı bütçe doğrultusunda okullara gönderilen bütçe miktarları genel olarak 25000 Türk lirası ile 100000 Türk lirası arasındadır. Bu rakamların enflasyon göz önüne alındığında okulların ihtiyaçlarını karşılanması açısından yetersiz kalacağı söylenebilir.

Okul müdürlerinin OBB’de en fazla yaptıkları harcama kaleminin tüketim (elektrik, su, doğalgaz, temizlik, kırtasiye, telefon, internet vb.) ile donatım (kamera, müzik ve spor aletleri vb.) olduğu bunun yanında tamirat ve onarım, iş sağlığı ve güvenliği ile personel ücretinde bu harcamada pay olduğu anlaşılmıştır. Alanyazında da (Han ve Elçiçek, 2021; Özer, Demirtaş ve Ateş, 2015; Gökçe ve Uslu, 2018) tüketim ve donatım harcamalarının en fazla yer tuttuğuna yönelik tespitler söz konusudur. Yolcu (2022) ve Çinkır (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da söz konusu harcama kalemlerinin okulların önemli bir problemi olduğunun altı çizilmiştir. Bu sonuca bakarak tüketim ve donatım harcama kalemlerinin hem zaman hem de mekan olarak okul bütçesi üzerinde ağırlığını koruduğu söylenebilir.

Okul müdürleri, bütçenin kullanımı ile ilgili olarak en fazla hizmet içi eğitimin olmaması, iş yükü, bütçenin piyasayla uyumsuzluğu, belli kalemlerde harcama zorunluluğu, ihtiyaca yönelik olmama konuları başta olmak üzere sorun yaşadıkları bunun yanında sürecin karmaşık olması, ödeniğin sonradan gönderilmesi, eleman ve yönetici yetersizliği, yöneticinin süreç denetimini yapmaması ve harcama kalemi fazlalığı konularında da sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Özer, Demirtaş ve Ateş’in (2015) okul bütçesi ile ilgili olarak profesyonel yöneticiliğe geçilmemesi tespiti araştırmanın sonuçlarından “yönetici yetersizliği” ile uyumlu gözükmektedir. Bunun yanında Karakütük Vd.,’nin (2019) yaptıkları çalışmada da müdürlerin

bütçe yönetme ile ilgili olarak bu araştırmada elde edilen bazı sonuçlara benzer sonuçlara (Ödeneklerin geç verilmesi, harcama kalemlerinde sıkıntı olması, bürokrasi nedeniyle sürecin uzaması, personel hizmetinin alınamaması) değindikleri anlaşılmaktadır.

Okul müdürlerinin bütçenin eksik kalan yönlerine ilişkin en fazla bina harcaması, donatım malzemesi ve personel istihdamı konularına ilişkin ifadede bulunurken demirbaş alımı, bilgilendirme, zamansız ödeme ve kullanımda özerkliğin olmaması konularında da eksiklikler olduğunu ifade etmişlerdir.Özdere (2020) de okul müdürlerinin bütçe ile ilgili olarak, ödemelerin düzensizliği, bütçe hazırlama, yönetme vb. konular ile uzman bilgisi eksikliği gibibaşlıklarda eksiklikler olduğunu ifade etmiştir.

Okul müdürleri, okul bazlı bütçenin dağıtımında ölçüt olarak alınması gereken öğeleri sırasıyla; okulun öğrenci sayısı, fiziksel durumu, sosyo ekonomik düzeyi şeklinde belirtmişlerdir. Araştırmanın bu sonucu; Karakütük Vd., (2019), Balkar Vd., (2019), Özer, Demirtaş ve Ateş (2015) ile Hoşgörür ve Arslan'ın (2014) yaptıkları çalışmalarda elde edilen sonuçlarla (yani bütçe ile ilişkili en önemli faktörün öğrenci sayısı olması tespiti ile) benzerdir.

Okul müdürleri okul bazlı bütçe uygulamasının güçlü yanlarını: doğrudan okula gelmesi, ihtiyaca yönelik olması, velilerle çatışmayı önlemesi, şeffaf olması, denetlenebilir olması ve uygulama zorunluluğunun olması şeklinde ifade etmişlerdir. Balkar Vd., (2019) OBB'nin pilot uygulaması aşamasında yaptıkları araştırmada da harcamaların kontrolü ile şeffaf bir yönetim anlayışının gelişmesi şeklindeki tespitleri bu araştırmanın bazı sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak farklı bir sonuç olarak “doğrudan okula gelmesi ve ihtiyaca yönelik olması” şeklindeki güçlü yanlar özellikle altı çizilmesi gereken bir sonuç olarak ortaya çıkmaktadır.

Okul yöneticileri bütçenin amacına hizmet edecek şekilde kullanımı için ihtiyaç analizi yapılması gerektiğinin altını çizmektedirler. Bunun yanında okulun özelliklerine göre olması, hizmet içi eğitim verilmesi, bütçe memuru görevlendirilmesi, harcamada esnek olunması vb. gibi uygulamaların da OBB'nin etkinliğini artırabileceğini belirtmişlerdir.

Okul müdürleri, okullara gönderilen bütçe dışında okulların finansal ihtiyaçlarının karşılanabileceği diğer gelir kaynaklarının neler olabileceği konusunda sıklıkla bağış etkinliği, kiralama ve organizasyon ile okullar arası aktarım seçenekleri üzerinde durmuşlardır. Ağalday ve Gül, (2022), Esen ve Polat (2022) ile Gökçe ve Uslu'nun (2018) yaptıkları çalışmalarda da ilave bütçe kaynağı olarak bağış etkinliği, kiralama ve organizasyon benzeri sonuçlara ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin okullara kaynak sağlama sürecinde hayal kırıklığı, üzgün hissetme, stres, motivasyon düşüklüğü, huzursuzluk ve kötü hissetme, mesleki doyum sağlayamama, meslekten soğuma ve vicdani rahatsızlık gibi olumsuz duygular yaşadığı (Esen ve Polat, 2022) göz önüne alındığında okulların maddi kaynak konusunda sorunlarının süregelenliğinin eğitime ciddi zararlar verebileceğini göz önünde tutmak gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları temelinde politikacısından okul yöneticisine kadar uygulama içindekilere: Okul bazlı bütçeleme ile ilgi olarak araştırmalarla okullara yetebilecek bütçe miktarının yeniden belirlenmesi, okullara dağıtılan bütçenin miktarında ölçütün öğrenci sayısı olması, okul yöneticilerinin bütçe yönetimi ile ilgili olarak bir eğitimden geçirilmeleri, okul yöneticilerinin harcama kalemi bağlamı esnek olabilmelerine olanak sağlanması, OBB'deki ihtiyaç kalemlerinin çeşitlendirilmesi ile denetiminin daha etkin yapılması ve bütçeleme kılavuzunu sürekli yenileyebilmek adına MEB'in bir geribildirim sistemi kurması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağalday, B., & Gül, M. (2022). Okul müdürlerinin finansal kaynak sağlamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin fenomenolojik bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), s. 155-177.
- Akın, U. (2009). Türkiye'de Eğitim Bütçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, Güz(184), 8-25.
- Arslanargun, E., & Tuncay, U. (2022, Aralık). Bir Okul Müdürünün Bir Aylık Mesaisi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), s. 51-71.
- Avcı, F. (2021). Covid-19 Salgını Sürecinde Okul Özerkliği: Bir Durum Çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), s. 30-52.
- Avcı, F. (2022, Şubat). Öğretmen Özerkliği Çerçevesinden Hizmet İçi Eğitimler ve Öğretmenlerin Görüşleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 56-87.
- Balkar, B., Öztuzcu-Küçükbere, R., & Akşab, Ş. (2019, Nisan). Okul Bazlı Bütçeleme (OBB) Uygulamasının Okul Geliştirme İşlevi Açısından Değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, s. 727-756.
- Can, E. (2022). Okul Yönetiminin Sorunları: Okul Müdürlerinin Değerlendirmeleri. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 36(2), s. 402-433.
- Can, E., & Kılıç, Ş. (2021). Okul Öncesi Eğitimin Genel Görünümü: Okul Yöneticileri Bağlamında Bir Değerlendirme. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 35(2), s. 333-366.
- Can, E., & Serençelik, G. (2017). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Okul Yönetimine Katılımlarının İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(30), s. 525-542.
- Çepni, S. (2011). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Celepler Matbaacılık.
- Çınkır, Ş. (2010). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Sorunları: Sorun Kaynakları ve Destek Stratejileri. *İlköğretim Online Dergisi*, 9(3), s. 1027-1036.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Demirtaş, H., & Özer, N. (2014). Okul Müdürlerinin Bakış Açısıyla Okul Müdürlüğü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), s. 1-24.
- Demirtaş, Z., & Küçük, Ö. (2014). Okul yöneticilerinin performanslarını değerlendirme ölçütleri ve performanslarını düşüren nedenler: nitel bir araştırma. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40, s. 47-67.
- Duman, Ç. (2021). Pandemi Sürecinde Okul Yönetimine İlişkin İdareci Görüşleri. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), s. 181-194.
- Esen, E., & Polat, S. (2022). Okulların eğitim finansmanının karanlık yüzü: Okul yöneticilerinin finans kaynağı sağlama sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(2), s. 560-587.
- Giren, S., & Öztürk, M. (2020). Anaokulu Müdürlerinin İkili Eğitim Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 4(2), s. 2-16.
- Gökçe, A. T., & Uslu, Ö. F. (2018). İlkokullarda okul müdürlerinin mali kaynak gerektiren ihtiyaçları karşılama yolları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 315-334.

- Han, B., & Elçiçek, Z. (2021). Kamu Okullarının İktisadi Yapı ve İşleyişinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 101-106.
- Hoşgörür, V., & Arslan, İ. (2014). Okul Örgütünün Finansal Kaynaklarının Yönetimi Sorunu (Yatağan İlçesi Örneği). *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 91-102.
- Karakütük, K., Özdoğan Özbal, E., & Ulutaş, P. (2019). Okul Temelli (Bazlı) Bütçenin Hazırlanmasına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, s. 455-481.
- Karip, E., & Aslan, H. (2014). Okul Müdürlerinin Liderlik Standartlarının Geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(3), s. 255-279.
- Keser, Z., & Gedikoğlu, T. (2008). Ortaöğretim Okul Müdürlerinin Yetki Ve Sorumluluklarını Kullanma Derecelerinin Belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2).
- MEB. (2016, Ocak). *İğdir Milli Eğitim Müdürlüğü*. Ekim 2022 tarihinde MEB: <https://igdir.meb.gov.tr/www/okul-bazli-butceleme-onemli/icerik/1342> adresinden alındı
- MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2017). https://igdir.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/24142809_klavuz.pdf adresinden alındı
- Mendühoğlu, H. B., & Meriç, E. (2012). Okul Müdürlerinin Eğitim Yönetiminin İşlevler Bağlamında Yönetim Sürecinde Karşılaştıkları Temel Sorunlar. 7(33), s. 653-666.
- Menteşe, S., Üstün, A., & Gökdelen, A. (2012). İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİLERİNİN OKULUN PARASAL KAYNAKLARINI YÖNETME YETERLİKLERİ (ORDU İL ÖRNEĞİ). *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), s. 41-65.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Özdere, M. (2020). Türkiye’de Eğitim Finansmanı Ve Okul Finansmanında Okul Yöneticilerinin Görev Ve Sorumlulukları. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 6(23), 686-697.
- Özer, N., Demirtaş, H., & Ateş, F. (2015). Okulların Mali Durumlarına ve Bütçe Yönetiminde Yaşanan Sorunlara İlişkin Müdür Görüşleri. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, s. 17-39.
- Rousseau, J. J. (2012). *Toplum Sözleşmesi*. İstanbul: İş bankası Yayınları.
- Sözen, N., & Özil, L. (2021). BAĞIŞLAR-MERKEZİ BÜTÇE SİSTEMİ OKUL YÖNETİCİLERİ ÖLÇEĞİ : GEÇERLİK GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), s. 290-307.
- Taymaz, H. (1997). *Uygulamalı okul yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Taymaz, H. (1997). *Uygulamalı Okul Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi .
- Tonbul, Y. (2016). *Eğitbilim-Pedandragoji*. Ankara: Ütopya.
- Toprakçı, E. (2013). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.
- Toprakçı, E. (2017). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turan, S. (2019). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Ünal, A., & Üreyen, S. (2019). Müdür Yardımcılarının Gözüyle Ortaöğretim Öğrenci Pansiyonlarında Yaşanan Sorunlar (Karaman İli Örneği). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), s. 2308-2335.
- Usta, M. E., & Özmuşul, M. (2017). Şanlıurfa'da Görev Yapan Okul Müdürlerinin Eğitim Ve Okul Yönetimine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Journal of European Education*, 7(1), s. 1-22.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerinde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, Ö. (2022, Eylül 01). Kasım 2022 tarihinde Anadolu Ajansı:
<https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-ozel-butce-gondermedigimiz-hic-okulumuz-kalmadi/2674713> adresinden alındı
- Yolcu, H. (2022). Kamu Okullarının Finansmanında Bütçe Dışı Bir Kaynak: Hayırsever (Yardımsever) Katkıları. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 20(80), s. 10-54.

PROCEEDINGS BOOK

CUMHURİYET 8. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

CUMHURİYET

8TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES

April 23, 2023 – Ankara

ISBN : 978-625-6393-56-1

Academy Global Conferences& Journals

CUMHURİYET
8TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES
APRIL 23, 2022
ANKARA

Edited By
AYNURƏ ƏLİYEVƏ

CONGRESS ORGANIZING BOARD

Head of Organizing Board: Dr Gültekin Gürçay
Organizing Committee Member: Amaneh Manafidizaji
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Hülya Çiçek Kanbur
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Ali Bilgili
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Həcər Hüseynova
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Naile Bilgili
Organizing Committee Member: Aynurə Əliyeva
Organizing Committee Member: Prof. Dr. Başak Hanedan
Organizing Committee Member: Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi
Organizing Committee Member: Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Organizing Committee Member: Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti
Organizing Committee Member: Assoc. Prof. Ivaylo Staykov

All rights of this book belong to Academy Conferences Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Global–2023 ©

Issued: 15.05.2023
ISBN: 978-625-6393-56-1

CONFERENCE ID

CUMHURIYET 8TH INTERNATIONAL CONGRESS ON SOCIAL SCIENCES

DATE – PLACE

APRIL 23, 2022

ANKARA

ORGANIZATION

ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES

Jordan - Czech Republic - Sri Lanka – Egypt – Morocco – Cyprus – Thailand –
Kazakhstan – Oman – Libya - Malaysia, - Taiwan – Canada – Russia – Spain -
Indonesia – India – Colombia - Croatia – Iran – Kuwait – Austria - Albania – Georgia –
Qatar – Germany – Nigeria - South Korea – Poland – Pakistan – Azerbaijan - Bulgaria –
Brazil – China – Japan – Italy – Portugal -

PRESENTATION

Oral presentation

PERCENTAGE OF PARTICIPATION

45% FROM Turkey And 55% From Other Countries

LANGUAGES

Turkish, English, Russian, Persian, Arabic

Scientific & Review Committee

Dr. Gulmira ABDİRASULOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV
Ufa State Petroleum Technological University

Dr. Maha Hamdan ALANAZİ
Riyad Kral Abdülaziz Teknoloji Enstitüsü

Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Doç. Dr. Hülya BALKAYA
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Fırat BARAN
Mardin Artuklu Üniversitesi

Dr. Amina Salihi BAYERO
Yusuf Maitama Sule Üniversitesi

Dr. Karligash BAYTANASOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. Baurcan BOTAKARAEV
Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi

Dr. Ahmad Sharif FAKHEER
Ürdün Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Abbas GHAFARI
Tebriz Üniversitesi

Prof.Dr. Ariz Avaz GOZALOV
Moskova Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Ebru GÖZÜKARA
İstanbul Arel Üniversitesi

Prof. Dr. Gulzar İBRAGİMOVA
Bakü Avrasya Üniversitesi

Dr. Gültekin GÜRÇAY
Doç. Dr. Dilorom HAMROEVA
Özbekistan Bilimler Akademisi

Dr. Mehdi Meskini Heydarlou

Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA
K.Zhubanov Aktobe Devlet Bölge Üniversitesi

Dr. Keles Nurmaşılı JAYLIBAY
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Mamatkuli Jurayev
Özbekistan Bilim Akademisi

Dr. Kalemkas KALIBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Bouaraour Kamel
Ghardaia Üniversitesi

Prof. Dr. Ergün KOCA
Girne Amerikan Üniversitesi

Prof Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
Ardahan Üniversitesi

Dr. Leman KUZU
İstanbul Kültür Üniversitesi

Sonali MALHOTRA
Delhi Balbahtri Academy

Dr. Alia R. MASALİMOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Prof. Muntazir MEHDI
Pakistan Language Academy

Dr. Amanbay MOLDİBAEV
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÖZTÜRK
Çukurova Üniversitesi

Doç. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ

Munzur Üniversitesi

Dr. Aysulu B. SARSEKENOVA
Orleu Milli Kalkınma Enstitüsü

Dr. Gulşat ŞUGAYEVA
Dosmukhamedov Atyrau Devlet Üniversitesi

Doç. Dr. Yeliz KINDAP TEPE
Cumhuriyet Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Özkan TİMURKAN
Atatürk Üniversitesi

Dr. K.A. TLEUBERGENOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Yıldırım İsmail TOSUN
Şırnak Üniversitesi

Dr. Botagul TURGUNBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Doç. Dr. Ali Korkut ULUDAĞ
Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Fahriye Oben ÜRÜ
İstanbul Arel Üniversitesi

Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ
Urumiye Üniversitesi

Doç. Dr. C. VIJAI
St.Peter's Institute

Dr. Yang ZİTONG
Wuhan Üniversitesi

CUMHURIYET
8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES
APRIL 23, 2023
ANKARA

CUMHURIYET
8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES
8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES
APRIL 23, 2023
ANKARA

Join Zoom Meeting

<https://us02web.zoom.us/j/83964564212?pwd=bERBVGNsVWx0RGROcFI5Wk91eTRYQT09>

Meeting ID: 839 6456 4212

Passcode: 230423

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID
- or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

exp. H-..., S- ... NAME SURNAME

CUMHURİYET 8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOCIAL SCIENCES 8th INTERNATIONAL CONFERENCE ON APPLIED SCIENCES APRIL 23, 2023 - ANKARA				
Bildiri Sunumları / Presentation Session – II Meeting ID: 839 6456 4212 Passcode: 230423				
23 NİSAN/ 23 APRIL 2023 / 14:00-16:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon / Hall	/ Session Chair		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
Hall 2	Zohaib Hassan Sain	1	THE OVERVIEW OF PROBLEMS LEARNED IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN PAKISTAN	Zohaib Hassan Sain
		2	STUDENTS ASSESSMENT OF ONLINE EDUCATION DURING THE COVID-19 EPIDEMIC: AN ANALYSIS	Zohaib Hassan Sain
		3	TÜRKÇEDE BİÇİMBİLİMSEL EKONOMİ ÜZERİNE BAZI GÖZLEMLER: -LIK BİÇİMBİRİMİNİN KULLANIMI	Doç. Dr., Sinan ÇAKIR Hakan ATALAY
		4	TÜRKÇEDE YAKIN ANLAMLILIK OLGUSU: DERLEM TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME	Doç. Dr., Sinan ÇAKIR Şule KOÇ
		5	SOCIAL DESIRABLITY LEVELS OF MUSIC EDUCATION STUDENTS	Dr. Öğr. Üyesi Serkan DEMİRTAŞ
		6	ORTAOKUL 5. SINIF FEN BİLİMLERİ DERSİ KUVVETİN ÖLÇÜLMESİ VE SÜRTÜNME ÜNİTESİNİN ÖĞRETİMİNDE BİLİMSEL TARTIŞMA ODAKLI ÖĞRETİM YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİLERİN BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİNE VE DERSE KARŞI TUTUMLARINA ETKİSİ	Prof. Dr. Ahmet BİLGİN Alime KULAÇ
		7	EARTHQUAKE AND EDUCATION	Assoc. Prof, Dr Franc VIDIC Assoc. Prof.Dr.. Yeliz YEŞİL
		8	EXECUTIVE OPINIONS ON THE IMPLEMENTATION OF THE SCHOOL BASED BUDGET GUIDE	Prof. Dr. Erdal TOPRAKÇI Şevket Güven Eken
		9	A REVIEW OF GRADUATE THESES AND PAPERS ON CREATIVE DRAMA IN SOCIAL STUDIES	Doç. Dr. Çiğdem KAN Büşra İLHAN
		10	TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE GELENEKSEL MASALLARIN KULLANIMI: SİVAS MASALLARI ÖRNEĞİ	Dr. Taha Tuna KAYA

Contents

SANAT EĞİTİMİNİN METAFİZİĞİ	1
KİMLİK ARAYIŞINDA SUNDUĞU ROL MODELLERİ AÇISINDAN SANATIN KADIN ALGISINA ETKİSİ	7
RAST DÖRTLÜSÜNÜN NEY SAZI ÜZERİNDEKİ TRANSPOZESİNİN İCRADAKİ PERDE BASKISINA KATKILARI	12
NEVŞEHİR'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ İLKOKUL BİNALARI	24
FOOTBINDING IN IMPERIAL CHINA.....	39
VERGİ PSİKOLOJİSİ TEMELİNDE MÜKELLEFİN VERGİYE GÖSTERDİĞİ TUTUM VE DAVRANIŞLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ	45
COVID-19 SALGINININ HASTANELERİN REKABET STRATEJİLERİNE ETKİSİ HAKKINDA SAĞLIK PERSONELİNİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	49
KİLİT DENETİMİN REA MODELİ İLE MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	66
TÜRKİYE'DE EN DEĞERLİ BEŞ MARKANIN İNSTAGRAM KULLANIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	75
DOĞAL AFET VE EKONOMİK KALKINMA İLİŞKİSİ: G-8 ÜLKELERİ VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ	85
KAMU YÖNETİMİNDE ETİK İHLALLERİ: KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURUL KARARLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	99
TÜRKİYE'DE YEREL BÜTÇE HAKKININ KANUNİ DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ.....	113
İDARELERARASI MALİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ: GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ ÖRNEĞİ	125
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI TEMSİLİ DEMOKRASİNİN MEŞRUIYET KRİZİNE YANIT ÜRETEREK DAHA KATILIMCI BİR DEMOKRASİNİN KOŞULLARINI HAZIRLAYABİLİR Mİ ?	137
PANDEMİ SÜRECİNİ EV ORTAMINDA GEÇİREN YAŞLILARDA KAYGI VE YALNIZLIK İLE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİ	143
BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA, DAVA DİLEKÇESİNDE BELİRTİLEN TALEBİN, TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN GÖREV SINIRINA GİRMESİ HALİNDE, DOĞRUDAN TÜKETİCİ MAHKEMESİNDE DAVA AÇILIP AÇILAMAYACAĞI SORUNU .	162
HACİZDE İSTİHKAK DAVASINA KARŞI, KARŞI DAVA OLARAK AÇILAN TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI HAKKINDA BAZI TESPİTLER	174
STATISTICAL ANALYSIS USING THE AFTERSHOCKS DURING 2023 KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKE	193
REKABETÇİ TUTUM VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER.....	205
GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSU VE PSİKOLOJİK BELİRTİLER	215
İKT-NİN TƏHSİLDƏ TƏTBİQİNİN YENİ, DAHA EFEKTİV VARIANTLARININ HAZIRLANMASI	228
ANTİK YUNANDA SPOR OYUNLARINDA KADIN YARIŞMACILAR.....	232
ANTİK OLİMPİYATLARDA SEYİRCİLER VE RİTÜELLER	238
İLKOKUL 4. SINIF MATEMATİK DERS KİTAPLARINDAKİ KESİR ETKİNLİKLERİNİN EDGA-ETKİNLİK METNİ BİLEŞENLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	244
ANNELERİN BİLİŞSEL ESNEKLİK DÜZEYLERİ İLE ÇOCUKLARIN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	259
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞSEL ÇARPITMALARI İLE HİPOTETİK VE YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	269
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞSEL ESNEKLİK VE YANAL DÜŞÜNME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	283
ETHOS IN <i>TO KILL A MOCKINGBIRD</i> : A CHARACTER ANALYSIS OF ATTICUS FINCH FROM ARISTOTELIAN POINT OF VIEW	291
CUMHURİYET DÖNEMİNDE KADININ SİYASAL HAYATA KATILIMI	301

İBRAHİM ŞİNASÎ VE TASVİR-İ EFKÂR GAZETESİNİN TÜRK BASIN TARİHİNDEKİ ÖNEMİ	315
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN SERMAYE YAPISI KARARLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BIST ÜZERİNE BİR UYGULAMA	321
DOES 'COMPETITIVE EXCHANGE RATE' REALLY INCREASE EXPORTS? EXAMPLE OF TURKIYE	332
RHODES ISLAND LINDOZ TOWNSHIP, ERMENCELUS VILLAGE STONE QUARRY	344
REKLAMLARIN MƏTN FORMATLARI VƏ İMKANLARI	363
KENT TARIMI VE KADIN	373
KIRSAL ALANDA KADINLARA YÖNELİK DÜZENLENEN GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMLERİNİN İŞGÜCÜ PİYASALARINA YANSIMALARI	378
SU MUHASEBESİ: DÜNYA VE TÜRKİYE İÇİN BİR DEĞERLENDİRME.....	386
SÜRDÜRÜLEBİLİR REKABETİN VE DEĞİŞİMİN İTİCİ GÜCÜ ARGE TÜRKİYE ve MARKALARI BU REKABETTİN NERESİNDE	395
TÜRKÇEDE BİÇİMBİLİMSEL EKONOMİ ÜZERİNE BAZI GÖZLEMLER	412
-LIK BİÇİMBİRİMİNİN KULLANIMI	412
TÜRKÇEDE YAKIN ANLAMLIOLIK OLGUSU: DERLEM TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME	424
OKUL BAZLI BÜTÇELEME KILAVUZUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ	437
SOSYAL BİLGİLER ALANINDA YARATICI DRAMA KONUSUNDA YAYINLANAN LİSANSÜSTÜ TEZ VE MAKALELERİN İNCELENMESİ	452
ON İKİ HALİFE GELECEĞİNİ BİLDİREN HADİSLERİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ	463
HZ. MUHAMMED'İN ŞEHİT ÇOCUKLARINA YARDIM VE YAKLAŞIMI	474
YUNUS EMRE'NİN ŞİİRLERİNDE A'YÂN-I SÂBİTE DÜŞÜNCESİ	484